



## DARSLARDA ONA TILI VA RUS TILI FANLARINING O`ZARO INTEGRATSIYASI

**Xaitbaeva Gulbaxor Ikramovna**  
Andijon Davlat tibbiyot instituti

<https://doi.org/10.5281/zenodo.6618644>

### ARTICLE INFO

Received: 28<sup>th</sup> May 2022  
Accepted: 02<sup>nd</sup> June 2022  
Online: 05<sup>th</sup> June 2022

### KEY WORDS

*Integratsiya, ta`lim, jarayon, ona tili, rus tili, interfaol, noan`anaviy metodlar, natija.*

### ABSTRACT

*Bugungi kunda darslarni yagona darslik orqali tashkillashtirish zamon talabiga javob bermaydi. XXI asr o`quvchisi noan`anaviy metodlar, integrativ yondashuvlar, interfaol usullarni talab qiladi. Jumladan ona tili va rus tili fanlarini o`tishda integratsiya jarayoni rad etib bo`lmas voqelik sifatida e`tirof etilmoqda. Maqolada bu ikki fanni integrativ yondashuv asosida olib borish haqida so`z boradi.*

Kirish

Bugungi kun o`quvchisi uchun darsliklarning haddan tashqari kategorik tabiati, ba`zida bolaning kognitiv qiziqishini susaytirib, kashfiyotlar endi mumkin emas degan taassurot qoldiradi. Dars berish tamoyillari va usullarining jadal rivojlanishi, dasturlar va darsliklarning yangilanishi, yangi turdagi ta`lim muassasalarining paydo bo`lishi zamonaviy maktabni axborot tarkibining rivojlanishdan ustun bo`lishidan xalos qilmadi. Rivojlantiruvchi dars berish, olingan bilimga tanqidiy qarashni, ularning shaxsiy bahosini, shuningdek, bilimlar haqidagi hukmlar va ularni baholash natijasida tasavvurni o`z ichiga oladi. Tasavvurni rivojlantirmasdan turib ijodkorlik haqida hech qanday gap bo`lishi mumkin emas. Rivojlantiruvchi ta`lim tamoyillari ularni kundalik maktab amaliyotiga tatbiq etish masalasiga olib

keladi. Amaliyot allaqachon integratsiyaga murojaat qilib, bu savolga javob berdi<sup>1</sup>.

Tadqiqot metodologiyasi va empirik tahlil Masalaning ikkinchi ham borki, Asosiy rejani qabul qilish talabning ruxsat etilgan yuklanishini keskin cheklab qo`ydi va shu bilan uning jismoniy va ruhiy salomatligini himoya qildi, shu bilan birga talab qilinadigan bilim, ko`nikma va malakalar miqdori ortib bormoqda. Bilimlar hajmi va ularni assimilyatsiya qilish uchun ajratilgan vaqt miqdori o`rtasidagi tafovut yanada chuqurlashadi. Fanlararo integratsiyadan foydalanish bu muammoni yengil hal etishga imkon beradi.

Muammoning murakkabligi mashg`ulot boshidan oxirigacha integratsiyani qanday dinamik rivojlantirishda. Agar boshida "hamma narsa haqida bir oz" o`rganish maqsadga muvofiq bo`lsa, u holda tarqoq bilim va ko`nikmalarni sintez qilish, keyin mashg`ulot oxirida "hamma narsa haqida"

<sup>1</sup> To`p G.A. Ta`lim vazifalari nazariyasi. M.: Pedagogika, 2010 yil.



bilish kerak bo'ladi, ya'ni bu tor mutaxassislik, lekin yangi integratsion darajada.<sup>2</sup>

Integratsiyaning birinchi darajasida [o'quv material](#) ma'lum bir mavzu doirasida birlashadi. Eslab qolmaslik, balki o'quv materialini o'rganish o'quv materialining turli qismlaridan yaxlit yaxlitlik yaratilganda, predmetli ta'limdan murakkab ta'limga o'tishga imkon beradi.

2 -bosqichda, ma'lumotni yaxshiroq eslab qolish, takrorlash bilan birga, mavzuga qo'shimcha material kiritish uchun turli fanlarning kontseptual va axborot sohasi birlashtirilgan.

Uchinchi daraja qiyosiy-umumlashtiruvchi o'rganish vazifalari bilan bog'liq bo'lib, maktab o'quvchilarining hodisalar va narsalarni solishtirish va taqqoslash qobiliyatini rivojlantirishda namoyon bo'ladi.

4-darajali integratsiyalashuvda maktab o'quvchilari faktlarni, hukmlarni solishtirishni, aloqalar va naqshlarni o'rnatishni, rivojlangan ta'lim ko'nikmalarini qo'llashni boshlaydilar. Integratsiyalashgan o'qitishning maqsadi bolalarni dunyoni bir butun sifatida ko'rishga o'rgatish va unda erkin harakat qilishni o'rgatishdir.

O'qituvchi va talabalar o'rtasida u yoki bu mas'uliyat taqsimotini hisobga olgan holda, integratsiyalashgan darslar har xil shakllarga ega, shu jumladan nostandart darslar. Ulardan ba'zilari:

Bilim almashish darsi, o'quvchilar guruhlariga bo'linadi va ularning har biri boshqalarga ma'lum ona tili fanidan savol beradi, ikkinchi tomon bu savolga rus tilida va o'zbek tilida javob beradi. Bu shakl

ta'lim fanlari mavzulari bir -biriga mos kelganda eng samarali bo'ladi.

O'zaro tekshirish darsi. Guruh va juftlikda ish olib boriladi, talabalarning katta tayyorgarligi talab qilinadi. Faoliyatning barcha turlarida obyektiv va aniq baholash mezonlariga zudlik bilan ehtiyoj seziladi, shuning uchun sinfdoshlar bilimini sinab ko'rishda har bir o'quvchi baholash uchun qulay va taniqli ko'rsatkichlar shkalasiga (tizimiga) ega bo'ladi. Har ikki guruh rus tilida 10 tadan so'z yozib qoldiradi, ma'lumotlar almashinib, tarjimasini yoziladi. Zamonaviy maktabning asosiy vazifalari - yoshni hayotga tayyorlash, ma'naviy sohaning xilma -xilligini ko'rsatish, kognitiv va estetik ehtiyojlarni qondirish. Hech qanday barqaror o'quv dasturi bularning barchasini o'z ichiga olmaydi. Bu kamchiliklarni bartaraf etish, o'quvchilarning mavjud bilimlarini to'ldirish, kengaytirish, ularning kognitiv faolligini rag'batlantirish o'quv jarayoniga kompleks yondashuvning asosiy vazifasidir. Bu bolaga hissiy ta'sir kuchini ishlatishga, mantiqiy va organik birikmalarga ega bo'lishga imkon beradigan birlashgan yondashuv hissiy tamoyillar, darsning ta'lim potentsialini keng jalb qilish, o'quv jarayoni sub'ekti - talabani har tomonlama rivojlantirish bo'yicha ilmiy va estetik ta'lim tizimini qurish. Integratsiya - bu subyektiv va obyektiv, ichki va tashqi, majoziy va kontseptual, intellektual va hissiy, ratsional va intuitiv, analitik va sintetik, ya'ni ta'lim jarayonida dunyoni bilishning ilmiy va badiiy usullarini uyg'unlashtirishning uzluksiz o'zaro ta'siri.

Ona tili va rus tili darsning intellektual vazifalari bilan bir qatorda, fanlararo integratsiyadan foydalanganda siz yanada murakkab muammolarni hal qila olasiz:

<sup>2</sup> Svetlovskaya N.S. Integratsiya metodik hodisa sifatida va uning o'qitishdagi imkoniyatlari to'g'risida. NS Svetlovskaya // - 2019. - № 5.



1. dunyoning uyg'un birligi va undagi insonning o'rni haqida tasavvur hosil qilish;

2. axloqiy fazilatlarni shakllantirish, obyektlar va hodisalarga axloqiy berish, atrof -muhitga e'tiborli va xushmuomala munosabatni tarbiyalash;

3. shaxsning ijodiy salohiyatini, uning umumiy ijodiy salohiyatini rivojlantirish;

Asosiy didaktik va psixologik printsiplar:

1. Shaxsiy yo'naltirilgan tamoyillar (moslashish printsiipi, yaxlit rivojlanish tamoyili, psixologik tayyorlik printsiipi);

2. kulturaologik tamoyillar (dunyo tasviri printsiipi, ta'lim mazmunining yaxlitligi printsiipi, dunyo bilan semantik munosabatlar printsiipi).

Xulosa va munozara

Barcha maktab intizomlari o'ziga xos integratsion salohiyatga ega, biroq ularning birlasha olish qobiliyati, integratsiyalashuv samaradorligi integratsiyalashgan darsni rejalashtirishda e'tiborga olinishi kerak bo'lgan ko'p shartlarga bog'liq. Birinchidan, ma'lum bir sinf o'quvchilarining tayyorgarlik darajasi tahlil qilinadi. Ularning ta'lim faoliyatidagi qiyinchiliklar integratsiya usulini qo'llash sabablaridan biri bo'lishi mumkin. Ba'zida maktab o'quvchilarining bir fanni muvaffaqiyatli o'rganishi ularning boshqa bilim va ko'nikmalarga ega bo'lishiga bog'liq. Shu shartlar to'g'ri bajarilgan holda ona tili va rus tili darslarida integratsiya jarayonini samarali tashkil etish mumkin bo'ladi.

## References:

1. Svetlovskaya N.S. Integratsiya metodik hodisa sifatida va uning o'qitishdagi imkoniyatlari to'g'risida. NS Svetlovskaya // - 2019. - № 5
2. To'p G.A. Ta'lim vazifalari nazariyasi. M.: Pedagogika, 2010 yil.
3. F.F.Fortunatov, "O'rta maktabda rus grammatikasini o'qitish to'g'risida". 2016
4. 1957 - M. V. Lomonosov, "Rus grammatikasi".
5. Ziyonet.uz